

REKOMENDACIJOS

KOMISIJOS REKOMENDACIJA

2014 m. sausio 29 d.

Balsavimo teisės praradimas ES piliečiams naudojantis laisvo judėjimo teise. Pasekmės ir galimi sprendimai

(2014/53/ES)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 292 straipsnį,

kadangi:

- (1) Lisabonos sutartimi sustiprintas Europos Sąjungos piliečių politinis vaidmuo, sukurtas glaudus piliečių tarpusavio ryšys, užtikrinama galimybė piliečiams naudotis savo politinėmis teisėmis ir dalyvauti demokratiname Sąjungos gyvenime. Europos Sąjungos sutarties 10 straipsnio 1 ir 3 dalyse nustatyta, kad Sąjungos veikla pagrįsta atstovaujama demokratija ir kad kiekvienas pilietis turi teisę dalyvauti demokratiname Sąjungos gyvenime. Europos Sąjungos sutarties 10 straipsnio 2 dalyje, kurioje įtvirtinami šie principai, nustatyta, kad piliečiai Sąjungos lygiu yra tiesiogiai atstovaujami Europos Parlamente ir kad valstybių ar Vyriausybių vadovai ir Vyriausybės, kurios atstovauja valstybėms narėms Europos Vadovų Taryboje ir Taryboje, pačios yra demokratiškai atskaitingos savo nacionaliniams parlamentams ar savo piliečiams;
- (2) pagal SESV 20 straipsnį Sąjungos pilietybę papildo valstybės pilietybė;
- (3) SESV 21 straipsniu ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 45 straipsniu ES piliečiams suteikta pagrindinė teisė laisvai judėti ir gyventi Europos Sąjungoje;
- (4) šios rekomendacijos tikslas – sustiprinti ES piliečių, pasinaudojusių savo teise laisvai judėti Sąjungoje, teisę dalyvauti demokratiname Sąjungos ir valstybių narių gyvenime;
- (5) kaip pabrėžiama 2010 m. ES pilietybės ataskaitoje⁽¹⁾, viena iš problemų, kurias atlikdami savo politinį vaidmenį patiria Sąjungos piliečiai iš tam tikrų valstybių narių, yra tai, kad tam tikrą laiką pagyvenę kitoje valstybėje narėje jie netenka teisės balsuoti savo gimtosios šalies nacionaliniuose rinkimuose;
- (6) šiuo metu nė viena valstybė narė nevykdo bendros politikos, pagal kurią teisė balsuoti nacionaliniuose rinkimuose būtų suteikiama kitų valstybių narių piliečiams. Todėl balsavimo teisės netekę ES piliečiai paprastai negali balsuoti jokios valstybės narės nacionaliniuose rinkimuose;
- (7) galima sakyti, kad esama padėtis yra nesuderinama su esmine Sąjungos pilietybės idėja, t. y. kad ji papildo nacionalinę pilietybę ir turėtų suteikti Sąjungos piliečiams dar daugiau teisių – o nagrinėjama atvejais pasinaudojus teise laisvai judėti galima netekti teisės dalyvauti politiniame gyvenime;
- (8) be to, nors tokiu būdu balsavimo teisės netekę Sąjungos piliečiai išsaugo teisę rinkti Europos Parlamento narius, jie negali dalyvauti nacionaliniuose šalies Vyriausybės formavimo procesuose, o Vyriausybės nariai sudaro Tarybą, vieną iš ES teisės aktų leidyboje dalyvaujančių institucijų;
- (9) Sąjungos piliečių nuomone, toks teisės balsuoti savo pilietybės šalies nacionaliniuose rinkimuose praradimas dėl to, kad jie pasinaudojo teise persikelti į kitą ES šalį, yra jų politinių teisių spraga;
- (10) 2013 m. ES pilietybės ataskaitoje „ES piliečiai: jūsų teisės, jūsų ateitis“⁽²⁾ Komisija pabrėžė, kad visapusiškas Sąjungos piliečių dalyvavimas visų lygmenų demokratiname Sąjungos gyvenime yra pati Sąjungos pilietybės esmė. Komisija pranešė pasiūlysimi konstruktyvių priemonių, kurios leistų kitoje valstybėje narėje gyvenantiems ES piliečiams visapusiškai dalyvauti demokratiname ES gyvenime kartu išsaugant teisę balsuoti savo kilmės šalies nacionaliniuose rinkimuose;
- (11) balsavimo teisė yra pagrindinė pilietinė teisė. Europos žmogaus teisių teismas pripažino, kad teisė balsuoti – ne privilegija. Bet koks bendras, automatinis ir nediferencijuotas nukrypimas nuo visuotinių rinkimų principo kelia grėsmę taip išrinktos teisėkūros institucijų ir jų leidžiamų įstatymų demokratiniam teisėtumui⁽³⁾. Todėl demokratinė valstybė turi mąstyti vadovautis įtraukumo

⁽¹⁾ COM(2010) 603.

⁽²⁾ COM(2013) 269.

⁽³⁾ 2013 m. gegužės 7 d. Europos žmogaus teisių teismo sprendimas byloje *Shindler*.

principais. Be to, Teismas padarė išvadą, kad vyrauja aiški tendencija leisti šalyje negyvenantiems piliečiams balsuoti, nors bendro europinio požiūrio šiuo klausimu dar nėra;

- (12) šiuo metu tam tikrose valstybėse narėse taikomos nuostatos yra tokios, kad kitoje valstybėje narėje gyvenantys Sąjungos piliečiai gali prarasti balsavimo teisę vien dėl to, kad tam tikrą laiką gyvena užsienyje. Jos grindžiamos prielaida, kad tam tikrą laiką pagyvenęs užsienyje, asmuo atitrūksta nuo savo gimtosios šalies politinių procesų. Tačiau ši prielaida pasitvirtina ne visais atvejais. Todėl reikėtų suteikti piliečiams, kuriems gresia netekti balsavimo teisės, galimybę įrodyti, kad jie toliau domisi politiniu gyvenimu valstybėje narėje, kurios pilietybę turi;
- (13) kitoje valstybėje narėje gyvenantys Sąjungos piliečiai gali visą gyvenimą išlaikyti glaudžius ryšius su savo kilmės šalimi ir toliau justi išrinktų įstatymų leidėjų priimamų teisės aktų poveikį. Dėl plačiai paplitusios tarptautinės prieigos prie televizijos programų, galimybės naudotis internetu ir kitomis tinklo ir mobiliojo ryšio technologijomis pasidarė kaip niekad paprasta atidžiai sekti gimtosios valstybės narės socialinį ir politinį gyvenimą ir jame dalyvauti;
- (14) politikos, dėl kurios iš piliečių atimamos balsavimo teisės, pagrindus reikėtų iš naujo įvertinti atsižvelgiant į technologijų pokyčius, esamą Europos integracijos padėtį ir vyraujančias tendencijas skatinti visuotinį dalyvavimą politiniame gyvenime, taip pat į tai, kad teisė dalyvauti demokratiame Sąjungos gyvenime ir teisė laisvai judėti yra nepaprastai svarbios;
- (15) įtraukėnis ir proporcingas požiūris reikštų, kad piliečiams, kurie naudojami savo teise laisvai judėti ir gyventi Sąjungoje, būtų užtikrinta galimybė išsaugoti teisę balsuoti nacionaliniuose rinkimuose įrodžius, kad jie toliau domisi politiniu gyvenimu valstybėje narėje, kurios pilietybę turi;
- (16) aktyvus asmens veiksmas, pavyzdžiui, prašymas užregistruoti jį kilmės valstybės narės rinkėjų sąrašė turėtų būti laikomas tinkamu kriterijumi – ir paprasčiausia priemone įrodyti, kad asmuo toliau domisi šalies politiniu gyvenimu, tačiau valstybės narės taip pat gali reikalauti tokius prašymus po nustatyto laiko atnaujinti, taip patvirtinant savo interesų tęstinumą;
- (17) kad užsienyje esantys piliečiai patirtų kuo mažesnę našta, prašymus užregistruoti rinkėjų sąrašė arba palikti jame

turėtų būti leidžiama pateikti elektroninėmis priemonėmis;

- (18) svarbu užtikrinti, kad į kitą valstybę narę persikeliantys ar ten gyvenantys piliečiai būtų laiku ir tinkamai informuojami apie sąlygas, kuriomis jie gali išsaugoti savo balsavimo teises, ir apie praktinius veiksmus, kurių tam reikia imtis,

PRIĖMĖ ŠIĄ REKOMENDACIJĄ:

1. Valstybės narės, kurių politika riboja jų piliečių teisę balsuoti nacionaliniuose rinkimuose remiantis vien tik gyvenamosios vietos sąlyga, piliečiams, kurie naudojami savo teise į laisvą judėjimą ir gyvenimą Sąjungoje, turėtų leisti įrodyti, kad jie toliau domisi politiniu gyvenimu savo pilietybės valstybėje narėje, taip pat pateikdami prašymą palikti juos rinkėjų sąrašė, taip išsaugodami savo balsavimo teisę.
2. Valstybės narės, leidžiančios kitoje valstybėje narėje gyvenantiems savo piliečiams išsaugoti teisę balsuoti nacionaliniuose rinkimuose pateikus prašymą palikti juos rinkėjų sąrašė, gali nustatyti proporcingas papildomas priemones, kaip antai reikalavimą kas kažkiek laiko tokią prašymą atnaujinti.
3. Valstybės narės, leidžiančios kitoje valstybėje narėje gyvenantiems savo piliečiams išsaugoti teisę balsuoti nacionaliniuose rinkimuose pateikus prašymą užregistruoti juos rinkėjų sąrašė arba palikti juos jame, turėtų užtikrinti, kad visus tokius prašymus būtų leidžiama pateikti elektroninėmis priemonėmis.
4. Valstybės narės, kurių piliečiai, gyvenantys kitoje valstybėje narėje, gali prarasti teisę balsuoti nacionaliniuose rinkimuose, turėtų laiku ir tinkamai juos informuoti apie tai, kokias sąlygas jie turi tenkinti ir kokių praktinių veiksmų imtis, kad išsaugotų teisę balsuoti nacionaliniuose rinkimuose.

Ši rekomendacija skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje 2014 m. sausio 29 d.

Komisijos vardu
Viviane REDING
Pirmininko pavaduotoja